

SEZONA 1920/21 - ŠTEVILKA 12

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI - UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 3K

Spored za dvanajsti teden

Drama

Poned., 29. nov.	— Figaro se ženi.	A
Torek, 30. nov.	— Zaprto.	
Sreda, 1. dec.	— Hasanaginica. Slavnostna pred.	Izven.
Četrtek, 2. dec.	— Bobrov kožuh.	E
Petek, 3. dec.	— Sen kresne noči v opernem gledališču ob dramskih cenah.	C
Sobota, 4. dec.	— Bobrov kožuh.	D
Nedelja, 4. dec.	— Figaro se ženi.	Izven.
Poned., 6. dec.	— Pohujšanje v dolini šentflorjanski.	B

Opera

Poned., 29. nov.	— Zaprto.	
Torek, 30. nov.	— Vesele žene windsorske.	B
Sreda, 1. dec.	— Dalibor. Slavnostna predstava.	Izven.
Četrtek, 2. dec.	— Zaprto.	
Petek, 3. dec.	— Sen kresne noči. Dramska predstava.	C
Sobota, 4. dec.	— Rigoletto.	A
Nedelja, 5. dec.	— Vesele žene windsorske.	Izven.
Poned., 6. dec.	— Zaprto.	

V drami se pripravljajo enodejanke Čehova: Medved, Snubač, Jubilej, Kirurgija; — v operi Tosca.

Figaro se ženi

Komedija v petih dejanjih. Spisal Beaumarchais, prevel Boris Putjata.

Režiser: M. MURATOV.

Grof Almaviva	g. Nikolajev.
Grofica Rozina, njegova žena	ga Nikolajeva.
Figaro, njegov sluga	g. Putjata.
Suzana, grofičina sobarica	ga Marševa.
Cherubino, paž grofice Rozine	gna Vera Danilova.
Basilio, učitelj muzike pri grofu	g. Manjecki.
Bartholo, zdravnik	g. Strniša.
Marcelina	ga Volkova.
Antonio, vrtnar, Suzanin stric	g. Čengeri.
Fanchetta, njegova hči	ga. Čengerijeva.
Don Gusman Brid'oison, sodnik	g. Kuratov.
Doublemain, njegov tajnik	g. Volkov.
Pastir	g. Potokar.
Prva kmetica	gna Maškova.
Druga kmetica	gna Rovanova.

Pristav, sodniki, kmetje, kmetice, muzikanti, plesalci. Godi se na gradu Aguas Frescas blizu Sevilje.

Grof Almaviva, vseoblastni gospodar Sevilje in seviljske province, živi v svojem gradu s prelepo ženo Rozino, ki jo je pred davnim časom odvezel s pomočjo svojega sluge Figara doktorju Bartholu. Figaro, bivši seviljski brivec je premeten, pameten, z vsemi mazili namazan človek kosmate vesti.

Figaro bi se rad oženil s prekrasno deklico Suzano. Suzana ugaja tudi grofu Almavivi. Grof je pripravljen privoliti v Figarovo ženitev, toda kot vladar se hoče okoristiti s pravom prve noči. Dasiravno je svoji ženi že obljubil, da bo to postavo razveljavil, tega doslej še ni izvršil. Grof Almaviva je vsemogočen in Figaro si mora izmisliti intrigo, da prepreči izvršitev grofove namere.

Figaro ima smolo. Pri Marcelini, ženski, ki je mnogo starejša od njega, si je bil izposodil nekoč 2000 piastov ter je podpisal pogodbo, da jo vzame za ženo.

V tem položaju se nahajajo glavni junaki ob začetku komedije.

Dejanje se vrši v 18. veku, vseh pet aktov na en dan, prvi trije zjutraj, zadnja dva pa zvečer.

Prvo dejanje. Soba v gradu Almavive, oddana bodočemu zakonskemu paru Figaru in Suzani. En sam velik stol je vse pohištvo te sobe.

Figaro izve od svoje neveste o grofovi nameri, izrabiti vladarsko pravico prve noči in snuje načrt, kako bi prevaril grofa, ne da bi pri tem kaj izgubil. Marcelina je slišala o nameravani Figarovi ženitvi, prihiti s svojim advokatom doktorjem Bartholom v grad, pokaže pogodbo, po kateri se mora Figaro z njo poročiti in zahteva njeno izpolnitev, Bartholo bi se rad maščeval nad Figarom (Figaro je namreč pomagal grofu Almavivi odvzeti Bartholu Rozino) in zategadelj zelo rad pomaga Marcelini, tem rajši, ker bi se je na ta način lahko iznebil. Pred 30 leti je imel z njo sina, ki so ga potem ukradli cigani.

Suzana in Marcelina se v gradu srečata, Rivalinji pravita druga drugi take prijaznosti, da Marcelina užaljena zapusti grad.

Sledi prizor Suzane s Kerubinom, pažem grofinje Rozine. Paž je zelo nesrečen. Sinoči ga je zalotil grof, ko je dvoril vrtnarjevi hčerki Fanšeti, ki je pa tudi grofu všeč. Grof ga je spodil domov. Baš toži o Suzani, ko vstopi Almaviva.

Kerubino se skrjuje za edini stol.

Grof pregovarja Suzano, naj pride na sestanek v park, toda v tem hipu vstopi dvorni organist in muzikant Bazil. Tudi grof se skrjuje za edini stol, paž pa zleze v stol. Bazil ne ve, da je grof prisoten in pripoveduje Suzani o spletkah, ki spravljajo ime grofinje Rozine v dotiko s pažem. Zdaj zdaj bi zabeznela nevihta — toda v tem hipu vstopi grofinja Rozina z dvornim spremstvom in Figarom. Vsi so prišli po Figarovem načrtu, da bi s pomočjo grofinje izsilili od grofa opustitev prava prve noči. Grof se nahaja v položaju brez izhoda in se mora proti volji udati. Vsi so radostni in prosijo grofa, naj obenem odpusti Kerubinu. Grof se sicer srdi nanj, toda paž je skrit v stolu preveč slišal in grof mora kapitulirati. Ker se ga hoče na vsak način iznebiti, ga imenuje za oficirja v polku, nahajajočem se daleč nekje v Kataloniji.

Drugo dejanje. Budoar grofinje Almavive.

Suzana pripoveduje grofinji, da jo hoče grof zapeljati in o paževi ljubezni do grofinje. Grofinja je ogorčena nad ponašanjem svojega soproga, paževa ljubezen jo pa gane, ji laska ter jo nekoliko vznemirja.

Pojavi se Figaro, ki predlaga, naj sklenejo grofinja, Suzana in on zvezo. Naloga te zveze je, ohraniti grofinji moža in preprečiti njegovo nezvestobo, Figara in Suzano pa obvarovati pred njegovimi nakanami. V to svrhu je Figaro že poslal grofu anonimno pismo. V njem mu naznanja, da se nekdo izmed občudovalcev njegove žene namerava tajno sestati z njo. Grofinja ne odobrava tega postopanja, toda opasnost jo prisili, da Figaru zaupa.

Figaro razvija svoj načrt dalje: Suzana mora pristati na sestanek z grofom v parku. Grofinja in Suzana naj preoblečeta Kerubina v žensko. Zvečer pojde preoblečeni Kerubin mesto Suzane v park in grofinja bo pri tem zasačila grofa.

Kerubino vstopi in začno ga pripravljati. Tu se nenadoma vrne grof z lova. Kerubino se skrjuje v sosedno sobo ter se zapre. Grof, vznemirjen vsled anonimnega pisma, sliši v sosedni sobi šum, najde pa zaprta vrata. Odloči se siloma vdreti v sobo. Odide po orodje, a vzame sabo grofinjo. Suzana izpusti iz zasede Kerubina, ki skoči iz drugega nadstropja na vrt, da se reši.

Suzana se skriva na njegovo mesto. Grof in grofinja se vrneta in grofinja prizna, da je v sobi — Kerubino. Ljubosumni grof hoče ubiti paža, toda iz sobe stopi — Suzana.

Grof je poražen in prosi grofinjo odpuščanja za sumničenje.

Grofica se zagovori in izda, da je Figaro pisec anonimnega pisma.

Ko Figaro izve, kaj se godi v grofičinem budoariu, pride na pomoč. Grof ga zaslišuje, a on se s pomočjo svojih zaveznic zelo spretno zagovarja.

Zadeva bi bila že urejena, tu vstopi stari pijanec, vrtnar Antonio, s pritožbo, da je nekdo skočil z okna ter mu pokvaril gredo cvetic.

Grof zopet sumniči Kerubina, a Figaro vzame krivdo nase in grof mora verovati.

Figarova svatba je sedaj gotova stvar. Ta hip vstopi Marcelina in zahteva, da jo Figaro vzame, kot je po pogodbi dolžan. Grof zapove sklicati sodni dvor.

Tretje dejanje. Za sodno obravnavo pripravljena dvorana v gradu. Grof skuša izvedeti od Figara, če mu je Suzana kaj izdala od njegovih načrtov. Figara ni mogoče vloviti in norec ostane — Almoviva.

Suzana dela vse po Figarovem načrtu, je pripravljena, sniti se z grofom v parku, a zahteva obenem svojo doto, da bi plačala Marcelini ženinov dolg.

Na odru vidimo duhovito karikaturo sodnije in sodstva z vso njihovo malenkostnostjo. Bistvo procesa leži v tem, da pokriva najbolj važno mesto pogodbe črnilni madež, tako, da ni mogoče razločiti, je-li obvezan Figaro plačati in ženiti se, ali plačati ali ženiti se. Grof se izvije iz težkega položaja in zlorabi ves sodni dvor za to, da bi dosegel svoj smoter. Ker ve, da Figaro nima niti vinarja, zapove, naj takoj plača svoj dolg Marcelini, ali pa naj se takoj oženi z njo.

Po tetoviranem znaku na Figarovi roki spozna Marcelina v njem svojega sina.

Poslednje zapreke za Figarovo ženitev s Suzano so odstranjene. Suzana in Marcelina prigovarjata Bartholu naj se oženi z materjo svojega otroka.

Četrto dejanje. Ceremonijalna dvorana v gradu, v njej dva prestola.

Ker so premagane vse težkoče glede ženitve s Figarom. Suzana ne mara več iti na sestanek z grofom. Grofinji pa je mnogo na tem, da bi zasačila grofa pri nezvestobi in napravi brez Figarove vednosti nov načrt: Preobleči se hoče v Suzanino poročno obleko, iti na sestanek in tam presenetiti moža. V to svrho narekuje Suzani pismo za grofa, kjer mu naznači natančno mesto sestanka — „pod velikimi kostanji“. Pismo zapre z iglo, ki naj jo pošlje grof Suzani nazaj — v znamenje, da bo prišel.

Sledj poročna ceremonija Figara s Suzano in Bartola z Marcelino.

Med ceremonijo izroči Suzana grofu listek. Figaro vidi, da čita grof pismo in da je spravil iglo, toda čegavo je to pismo, ne ve.

Cermonija je končana. Grof je zadovoljen s prejetim pismom in ukaže pripraviti obe poročni pogodbi. Vsi se razidejo.

Figaro preseneti Fanšeto, ki nekoga išče. V svoji naivnosti mu Fanšeta prizna, da ji je ukazal grof, izročiti iglo Suzani ter ji povedati, da je to znamenje „velikih kostanjev“. Figaru je vse jasno: Suzana ga vara. Ostane sam in izlije svoje razočaranje v veliki znameniti

Monolog.

O ženščini, ženščini, ženščini, lživija, kovarnija sozdanja...

Nad Suzano je razočaran, toda tako lahko je ne odstopi. Navajen je doseči vse s trudom in talentom, medtem ko se je trudil grof le enkrat v svojem življenju — takrat, ko se je rodil. On, Figaro, mora zmagati. Spominja se svojega življenja in goreče protestira proti človeški nepravilnosti, ki je njega, mladeniča z najlepšimi stremljenji, nasilno preobrnila v lopova. Nezadovoljen s svojim poklicem kot seviljski brivec je študiral medicino, toda brez protekcije je postal lahko samo živinozdravnik. Potem je poskusil srečo pri gledališču. V prvi komediji, ki jo je bil napisal, je kritiziral Mohameda, Za to novotarijo so ga vtaknili v ječo, češ, da žali s tem prijateljske mohamedanske vladarje. Ko je bil spet svoboden, se je začel baviti s publicistiko. Toda v Španiji je bila tiskovna svoboda taka, da je mogel pisati v svojem časopisu le o vremenu. Nato je vstopil v tajno igralnico, kjer je postal bankir. Začeli so ga spoštovati. Ljudje njegove okolice pa so izrabili nezakonitost njegovega poklica ter mu pobrali vse dohodke. Že se je mislil usmrtiti. Ali njegova dobra vila mu je vdahnila misel, naj se odpove dimu slave in odvrže sram, to pretežko breme za preprostega človeka. Postal je zopet veseli seviljski brivec. Suzanina nezvestoba mu jemlje nanovo vero v ljudi. Duh borbe pa je v njem silen. Vztrajati hoče do konca.

Peto dejanje. „Pod velikimi kostanji“. Marcelina pripelje preoblečeno grofinjo in Suzano. Opozarja, da tava Figaro nekje tod okrog. Marcelina gre v lopo, da bi sledila poteku dogodkov. Suzana se skriva za kostanj, grofinja ostane v Suzanini poročni obleki sama. Pride Kerubino, ki ima na istem mestu dogovorjen sestanek s Fanšeto. Misleč, da je grofinja Suzana, ji začne dvoriti. Grof najde paža, mu hoče dati klofuto, toda paž se skloni in klofuto dobi pri-
sluškujoči Figaro. Prepričan, da ima pred seboj Suzano, jo hoče odpeljati v lopo. Figaro svojega ljubosumja ne more več prenašati in stopi iz skrivališča. Grofinja zbeži v lopo, grof pa v park. Figaro v temi tega ne vidi in je prepričan, da sta v lopi Suzana in grof. Že hoče klicati na pomoč, toda Suzana, preoblečena v grofinjo, hoče zasačiti Figara prav tako, kakor grofinja svojega so-
proga. Premeteni Figaro takoj spozna Suzano, a jo vleče, pretvar-
lajoč se, da jo smatra za grofinjo. Grof se vrne. Suzano smatra za grofinjo, Figara pa za onega neznanca, o katerem je bilo pisano v anonimnem pismu drugega dejanja. Besen je in kliče ljudi. Pri svetlobi luči svetilk se razkrije vsa intriga. Ljubosumni grof prosi ženo odpuščanja, Suzana in Figaro pa sta končno srečna.

Hasanaginica

Drama v treh dejanjih. Spisal Milan Ogrizović, poslovenil Anton Funtek.

Režiser: ZVONIMIR ROGOZ.

Aga Hasanaga				g. Danilo.	
Hasanaginica				ga Danilova.	
Sultanija	} njiju deca	{		ga Šaričeva.	
Fata					Vida.
Meho					Ruta.
Ahmed					Mala Ljubičeva.
Beg Pintorovič, brat Hasanaginičin				g. Gabršček.	
Zarifhanuma, njena mati				gna Wintrova.	
Umihanuma, mati Hasanagova				ga Juvanova.	
Imoski kadija				g. Gregorin.	
Teta Hata	} rodbina Kadijeva	{		gna Erjavčeva.	
Teta Aiša					gna Maškova.
Ibrahim					g. Plut.
Husref					g. Strniša.
Robinjica Vlahinja				ga Rogozova.	
Latifa, služkinja pri Zarifhanumi				gna Lehmannova.	
Husejin, stavec, sluga Hasanagov				g. Terčič.	
Starejšina svatov				g. Ločnik.	

Mali begovič v zibelki. Služkinje. Sluge. Vojniki (askeri). Kmetje. Sužnje. Sužnji. Igralke. Igralci. Muslimi. Muslimke. Družice. Svatje. Deca itd.

Prvo dejanje se godi na Hasanagovi kuli, drugo v hiši begovice Zarifhanume.

Čas: Hrvatska narodna pesem.

Bobrov kožuh

Tatinska komedija v štirih dejanjih. Spisal Gerh. Hauptmann. Prevel Josip Mazi.

Režiser: A. DANILO.

Pl. Werhahn, uradni predstojnik	g. Peček.
Krüger, rentar	g. Rogoz.
Dr. Fleischer	g. Pregarc.
Motes	g. Gregorin.
Gospa Motesova	gna Rakarjeva.
Wolfovka, perica	ga Danilova.
Julij Wolf, njen mož	g. Plut.
Leontina } njeni hčeri {	gna Bukšekova.
Adela }	gna M. Danilova.
Wulkov, brodnik	g. Danilo.
Glasenapp, uradni pisar	g. Strniša.
Mitteldorf, uradni sluga	g. Gradiš.
Filip	* * *

Dejanje se vrši v Greunanu pri Berlinu za časa septenatnega boja.

Sen kresne noči

Komedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare,
prevel Oton Zupančič. Glasba F. Mendelssohna.

Dirigent: B. PERIČ.

Režiser: OSIP ŠEST.

Tezej, vojvoda atenski		g. Gabršček.
Egej, Hermijin oče		g. Gregorin.
Lisander, } zaljubljena v Hermijo {		g. Terčič.
Demetrij, }		g. Rakuša.
Filostrat, voditelj zabav pri Teziju		g. Potokar.
Dunja, tesar		g. Strniša.
Klopčič, tkalec		g. Daneš.
Pisk, mehokrp		g. Rogoz.
Nosan, kotlar		g. Ločnik.
Trlica, krojač		g. Peček.
Smuk, mizar		g. Plut.
Hipolita, kraljica amazonska		gna Bergantova.
Hermije, zaljubljena v Lisandra		ga Juvanova.
Helena, zaljubljena v Demetrija		ga Rogozova.
Oberon, vilinski kralj		gna Wintrova.
Titanijska, vilinska kraljica		ga Šaričeva.
Spak		gna Vera Danilova.
Grašek } palčki {		gna Gorjupova.
Pajčevina }		gna Presetnikova.
Vešča }		gna Repovževa.
Gorčica }		Juvanova ml.

Drugi palčki iz spremstva kraljevega in kraljičinega. Tezejevo in Hipolitino spremstvo. — Godi se v Atenah in v gozdu blizu njih.

Pohujšanje v dolini šentflorjanski

Farsa v treh dejanjih. Spisal: Ivan Cankar.

Režiser: g. O. ŠEST.

Krištof Kobar, imenovan Peter	g. Šest.
Jacinta	ga Šaričeva.
Župan	g. Pregarc.
Županja	ga Juvanova.
Dacar	g. Plut.
Dacarka	gna Wintrova
Ekspeditorica	gna Rakarjeva.
Učitelj Šviligoj	g. Gabrščik.
Notar	g. Škerl.
Štacunar	g. Ločnik.
Štacunarka	gna Rovanova.
Cerkovnik	g. Rogoz.
Debeli človek	g. Matijevič.
Popotnik	g. Micič.
Zlodej	g. Peček.

Godi se v dolini šentflorjanski ob današnjih časih.

Vesele žene windsorske

Komično-fantastična opera v treh dejanjih (šestih slikah).
Besedilo po W. Shakespearu; prevel A. Funtek, uglasil
O. Nicolai.

Dirigent: I. BREZOVŠEK.

Režiser: F. BUČAR.

Sir John Falstaff (bas)	g. Zathey.
Fluth, meščan (bariton)	g. Romanovski.
Page, meščan (bas)	g. Zupan.
Fluthova (sopran)	gna Zikova.
Pageva (mezzo-sopran)	gna Šterkova.
Fenton, mlad meščan (tenor)	g. Kovač.
Ana, hči Pageva (sopran)	ga Levičkova.
Slender, bogat meščan (tenor)	g. Trbuhovič.
Dr. Cajus, Francoz (bariton)	g. Zorman.
Natakar	gna Vrhunčeva.
Prvi meščan	g. Simončič.
Drugi meščan	g. Drenovec.

Meščani in meščanke, bajne prikazni. — Godi se v Windsorju na Angleškem v začetku 17. stoletja.

1. Gospe Fluthova in Pageva sta prejeli od Falstaffa enako glaseči se pismi ter skleneta maščevati se na vesel način.

Ljubosumni Fluth svari svoje prijatelje, naj ne zaupajo ženskam. — Pageva hčerka Ana ima tri snubače, bogatega Slenderja, drja Cajusa in siromašnega Fentona, katerega ona ljubi, njeni starši pa odklanjajo. — Fenton prosi zaman Pagea, naj mu da hčerko v zakon. Po prerekanju nastane prepir in Fenton zatrjuje, da si bo pridobil Ano z zvesto svojo ljubeznijo.

2. Soba pri Fluthovih.

Falstaff pride povabljen k sestanku z gospo Fluthovo, ali gospa Pageva pride, kakor je bilo dogovorjeno, vsa razburjena s strašno novico, da prihaja ljubosumni Fluth, ki namerava zapeljivca umoriti. Ves prestrašen se da Falstaff veselim ženskam skriti v veliko košaro za perilo. — Hlapcema, ki naj neseta perilo na belišče.

ukažeta ženi vreči vsebino košare v vodo. — Ljubosumni soprog Fluth privede s seboj več prijateljev, s katerimi zaman iztika po stanovanju, da bi zasačil Falstaffa. Fluthova in Pageva se delata užaljeni in ker tudi Fluthovi prijatelji ne najdejo zapeljivca, očitaivsi vsi Fluthu pretirano ljubosumnost.

3. Gostilna.

Falstaff išče v pijači utelje po včerajšnji nezgodi. Potolažen pa je šele, ko prejme zopet pismo od Fluthove, naj pride k njej, ker je njen mož odšel na lov. Lovska družba pride na požirek vina in nekateri so toli predrzni, da si upajo s Falstaffom tekmovali v pijači. — Fluth pride k Falstaffu preoblečen kot Sir Brook. Pri dobri kapljici zasuče Brook govorico na svojo ženo in tako izve dan in uro sestanka.

4. Soba pri Fluthovih.

Končno je Falstaff s Fluthovo sam. Ona hlni ljubezen in obžaluje včerajšnjo nezgodo na belišču. Zopet ju moti Pageva z neprijetno vestjo, da že prihaja besni soprog. Urno vtakneta veseli ženi Falstaffa v obleko neke žete, kateri pa je bil svoj čas Fluth prepovedal prihajati v hišo. Fluth zopet preišče vse stanovanje in zaman prebrska košaro, hoteč umoriti Falstaffa. V staro babo preoblečenega Falstaffa Fluth ne spozna in vrže debelo babo, udrihajoč po njej, skozi vrata.

5. Vrt pri Pagevih.

Nadejaje se, da ugleda svojo sladko Ano, pride Slender, ali hitro se skriva za grm, ko začuje prihajajočega Cajusa, ki tudi upa uzreti svojo Ano. Ali i on se hitro skriva, ko zasliši Fentona peti serenado. — Ana prihiti k Fentonu in oba si obljubita večno ljubezen. Veseli ženi sta razodeli svojima sprogima vso burko s Falstaffom in sedaj se vsi dogovore, da ga pozovejo še enkrat na sestanek v windsorski park, kjer naj se uprizori s pomočjo prijateljev velika čarobna burka, Falstaffu za kazen.

6. Windsorski park o polnoči.

Falstaff pride kot bajni lovec Herne, veseli ženi se mu pridruži a baš ko misli Falstaff, da se bliža trenutek razkošja, nastane po parku vrišč in hrup, vsa vesela družba privre našemljena v bajne prikazni in muči Falstaffa, dokler se grešnik ne spokori. — Fluth, Page in njiju veseli ženi razodenejo Falstaffu vprizorjeno burko, Falstaff prizna svojo pregreho, sprejme ponujeno mu spravo in vesele igre je konec.

DALIBOR

Opera v 3 dejanjih. Besedilo po I. Wenzig-u prevel
F. Finžgar, vglasbil B. Smetana.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser F. BUČAR.

Vladislav, kralj češki (bariton)	g. Romanovski.
Dalibor, vitez (tenor)	g. Drvota.
Milada, grofica (sopran)	gna Richterjeva.
Jitka, sirota (sopran)	gna Thalerjeva.
Vitek, oproda Daliborov (tenor)	g. Šindler.
Beneš, jetničar (bas)	g. Zathej.
Budivoj, poveljnik kraljeve straže (bariton)	g. Zorman.
Prvi sodnik (bariton)	g. Perko.
Sodniki	gospodje Povše, Vovko, Ribič, Pip-
Zdenko, prikazen	gna Bežkova.

Kraljevo spremstvo, ljudstvo, vojaki, paži. Godi se v 15. stoletju
na gradu Hradšinu v Pragi. Prva vprizoritev l. 1858 v Pragi.

I. Na dvorišču gradu Hradšina v Pragi pričakuje ljudstvo kralja,
ki naj sodi Dalibora zaradi umora. Milada, sestra umorjenega
grofa obtožuje Dalibora. Pred sodišče poklicani Dalibor se zago-
varja rekoč, da je le maščeval svojega prijatelja Zdenka. Sodniki
obsodijo Dalibora v dosmrtno ječo. Milada, prepričana o plemeni-
tosti Dalibora, začuti vzbujajočo se ljubezen ter prosi zaman po-
miloščanja zanj. Daliborova varovanka Jitka sklene osvoboditi Da-
libora s pomočjo Milade.

II. Jitka pričaka svojega ženina Vitka ter mu razodene načrt
za osvobojenje Dalibora. Vitek navdušeno pritrdi, pove vse priha-
jajočim vojščakom, ki takoj obljubijo bojevat se za ljubljene
Dalibora.

Premena. Milada, v moškega preoblečena, vstopi v službo
pri jetničarju Benešu, da bi bila rešila Dalibora. Beneš pošlje Milado
k Daliboru z naprošenimi goslimi. Milada se koj poda v ječo k
Daliboru.

Premena. Spečemu Daliboru se v sanjah prikaže Zdenko.
Milada pride in pové strmečemu Daliboru, da ga hoče osvoboditi,
ker ga ljubi.

III. Daliboru se ni posrečilo pobegniti. Na prestop kralja ob-
sodijo Dalibora na smrt.

Premena. Milada čaka z vojščaki pred ječo na Daliborovo
znamenje za naskok. Namestu znamenja se začuje mrtvaški zvon.
Dalibora vedejo na morišče. Zaman naskočijo vojščaki grad. Dalibor
privede smrtno ranjeno Milado in ko zagleda zmagonosne sovraž-
nike, se jim vda.

RIGOLETTO

Opera v treh dejanjih. Besedilo po Viktoru Hugoja drami „Le roi s'amuse“, napisal F. M. Piave, preložil A. Funtek. Vglasbil Giuseppe Verdi.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: F. BUČAR.

Vojvoda mantovski (tenor)	g. Drvota.
Rigoletto, njegov dvorni šaljivec (bariton)	g. Levar.
Gilda, hči Rigolettova (sopran)	gna Levičkova.
Sparafucile, bandit (bas)	g. Pigarevič.
Maddalena, njegova sestra (alt)	gna Šterkova.
Monterone (bas)	g. Zupan.
Borsa (tenor)	g. Mohorič.
Marullo } dvorniki (bariton)	g. Zorman.
Ceprano } (bas)	g. Trbuhovič.
Grofica Ceprano (sopran)	gna Šuštarjeva.
Paž (sopran)	gna Ponikvarjeva.
Stražnik (bariton)	g. Vovko.

Dvorne dame in kavalirji. Godi se v Mantovi in okolici v XVI. stoletju. Prva prizoritev l. 1851. v Benetkah.

I. Slavnost pri vojvodi. Vojvoda pripoveduje svojemu dvorniku Borsi o neki deklici, ki jo je videl v cerkvi. Všeč pa mu je tudi grofica Ceprano. Stari Monterone, čigar hčer je bil vojvoda, zapeljal, ga kliče brezuspešno na odgovor. Rigoletto, dvorni šaljivec, zasmehuje Monterona, ta pa prekolne vojvodo in Rigoletta. Monterona odvedejo v ječo. — Premena. Ulica. Rigolettov dom. Gilda presrčno pozdravi prihajajočega očeta Rigoletta. Ko čuje Rigoletto korake, hiti gledat, kdo prihaja, med tem pa smukne skozi vrata vojvoda, preoblečen v študenta, podkupi varuhinjo Giovanni in se skrije. Ko Rigoletto odide, se vojvoda približa Gildi, ki ga ljubi, odkar ga je videla v cerkvi. Prisežeta si zvesto ljubezen, vojvoda odide. Na ulici so vojvodovi kavalirji, ki naj Gildo ugrabijo. Prihajajoči Rigoletto vpraša, kaj nameravajo. Rečejo mu, da imajo nalog, ugrabiti grofico Ceprano, nasproti bivajočo. — Rigoletto naj se, kakor oni, maskira in naj jim pomaga. Ko lažnjivi kavalirji odvedejo Gildo, spozna Rigoletto, kako kruto so ga prevarili.

II. Dvorana. Kavalirji pripovedujejo vojvodi, da je Gilda žetu v sosednji sobi. Vojvoda hiti k njej.

Rigoletto se dela veselega. Ko hoče k hčeri, mu kavalirji branijo. Gilda je čula očetov glas in prihiti k njemu. Kavalirji odidejo. Gilda prizna, da ljubi svojega zapeljivca. Rigoletto misli le še na osveto, zaman prosi Gilda milosti.

III. Ulica. Krčma Sparafucilova. Rigoletto je najel bandita Sparafucila, naj umori nocoj vojvodo, ki zahaja v to krčmo zaradi lepe plesalke Maddalene, sestre Sparafucilove. Maddalena ve o nameravanem umoru, hoče pa vojvodo rešiti, ker ji je všeč, zato predlaga bratu, naj umori kogarsikoli, da ne bo ob zaslužek. Vse to pa čuje Gilda ter sklene, žrtvovati se za vojvodo. Nevihta narašča, Gilda, preoblečena v moško obleko, išče zavetja v krčmi, potrka in komaj vstopi, zabodena umrje. Rigoletto zahteva mrtvega vojvodo, Sparafucile mu prinese zavitega mrliča, — kar se začuje glas vojvodov. Rigoletto pogleda mrliča, vidi svojo hčer in se zgrudil nanjo.

Italijanska moderna veristična opera.

Italija je domovina glasbe, Italija je zibel one bajne melodike, ki je od nekdanj pa do danes obvladovala ves glasbeni svet, in italijansko solnce je rodilo oni nebroj glasbenikov, skladateljev, godcev kakor tudi pevcev, ki nosijo skrivnosti glasbe v svojem srcu.

Do francoske revolucije je Italija preplavila s svojimi glasbeniki in svojo glasbo vso Evropo; Berlin — Paris — London — Praga — Dunaj in vsa ostala manjša torišča glasbe je obvladala italijanska opera s svojimi italijanskimi pevci, godci in dirigenti. In tudi ko je že izdavnica sijalo na Dunaju svetlo trozvezdje Hayden — Mozart — Beethoven, še tedaj je imela v podonavskem glasbenem središču prvo besedo laška opera.

Z velikanskim trudom in le s pomočjo vehementne sile nacionalne misli se je posrečilo vodilnim nemškimi glasbenikom vsaj deloma pridobiti nemški operi priznanje v nemškem narodu, in ko je l. 1821 K. M. Webra „Čarostrelec“ izpodnesel v Berlinu stolec italijanskemu ravnatelju Spontiniju, tedaj je v nemškem gozdu zašumelo, češ da je italijanski operi v nemškem narodu za vedno odbilo. Ali to veselje je bilo prezgodnje, kajti že sledečega leta je prišel Rossini z italijanskimi pevci na Dunaj in vspeh njegovih italijanskih oper je bil tako nad vse pričakovanje sijajen, da je bil pripravljen sam Beethoven spisati za te pevske korifeje opero in da je — sam nositelj nemške glasbene misli — K. M. Weber dejal: „Če ti vražji ljudje stvar tako daleč spravijo, da začenja ta ničvredna glasba meni ugajati — potem naj to vrag vzdrži!“

Ne more se trditi, da bi bili nasledniki Webrovi in njegove nemško-nacionalne romantične opere dosegli pomembne vspehe razun teh, da so se italijanski pevci in dirigenti namdomestili po večini z nemškimi, šele Richard Wagner je povzdignil nemško opero do višine, da so mislili Nemci, da bo obvladala ves svet.

Ali ravno ko so mislili Wagnerjanci, da so dosegli popolno zmago, tedaj se je l. 1890. raznesla kot blisk iz Rima novica o sijajno uspeli novi operi, katere skladatelj je bil do tedaj še nepoznan kapelnik Mascagni. Sicer se je marsikdo tolažil, da bo ta uspeh prav tako hitro izginil kot je prišel — ali „Cavalleria rusticana“ je potovala od odra do odra in kmalu ni bilo mesta v Italiji, kjer se ne bi bila nova opera sprejela z največjim navdušenjem. Še isto leto je pre-

koračila „Cavalleria“ Alpe; po entuzijastičnem sprejemu, ki ga je to delo doseglo v vseh nemških glasbenih središčih se lahko z mirno vestjo trdi, da je zmagala laška glasba srca nad nemško glasbo razuma, ko pa je za „Cavallerijo“ prišel še sam nositelj te laške glasbe, Mascagni, je užil v nemških središčih toliko najprisrčnejših ovacij, kakor komaj kak vladar.

Pietro Mascagni.

Kakšna pa je zasluga Mascagnijeve, da ga kritika že danes imenuje ustanovitelja nove italijanske takozvane „veristične“ operne smeri? Kaj je na „Cavalleriji“ novega? Lahko se trdi — vse. Najprej oblika, po kateri je bila do tedaj opera tridejanska in je trajala, zlasti Wagnerjeva, tudi štiri ali še celo pet ur; Cavalleria je enodejanka in traja, pri vsej obširni vsebini, komaj pičlo uro. Tudi glede obdelave snovi moramo poudarjati, da hodi Mascagni po svojih potih. Dotedaj je bila Italijanom glavna skrb, da so svoje poslušalce zadovoljevali z blestečimi arijami, medtem ko so takozvano „sceno, to je bistveni dramatični potek, odpravili z recitativi, ki so brez muzikalne vrednosti in povrhu še skrajno dolgočasni. Wagner pa polaga ravno na karakterizacijo „scene“ največjo

važnost in ves dramatični potek izvaja z „vodilnimi motivi, do zadnje pičice, kar zavzema vsled svoje dolgoveznosti ogromno časa in postaja zaradi tega tudi dolgočasno. Mascagni pa ne uporablja ne staroitalijanskih recitativov in tudi ne dolgovezne Wagnerjeve izpeljave vodilnih motivov, temveč slika le glavne dramatične momente s par značilnimi potezami, nebitvenih točk pa kratkomalo ne opazi — nastopajoče osebe karakterizira s kratkim in primernim motivom, da pridobi s tem toliko več časa za lirične momente, katere opremi z vso krasoto južne melodike. Tako pridejo pri Mascagniju vsi na svoj račun; poslušalci, ljubitelji glasbe, in tudi muziki, ki se čudijo s kako sigurnostjo in predrznostjo označi komponist s par akordi najtežji dramatični moment. Po teh potih je začel hoditi že mojster Verdi in zato ne smemo tega šteti samo Mascagniju v dobro, on je le Verdijevo pot do dobra izhodil. Pač pa je nevenljiva Mascagnijeva zasluga, da je prevzel v svojo opero vsebino vsakdanjega življenja, ter s tem prelomil stoletne običaje. Mascagnijevi junaki žive pravo življenje z vsemi dobrimi in slabimi stranmi in zato se upravičeno ta opera tudi imenuje veristična. To so zasluge Mascagnijeve — in da je njegovo naziranje zdravo in krepko, se vidi iz tega, ker ne hodijo po njegovih potih le Italijani, temveč tudi Francozi in še celo Nemci.

Veristična opera na našem odru so Leoncavallovi „Glumači“, zvesta kopija Mascagnija. Trdote, rekel bi surovosti, katere nahajamo pri Mascagniju, pa izginejo in se poplemeni-tijo pri prvaku veristične struje, Giacomu Pucciniju, katerega „Bohemo“ smo v pretekli sezoni opetovano slišali in katerega „Tosca“ se pripravlja letos.

Dr. P. K.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.